

80 DE ANI DE LA TÂRNOSIREA BISERICII ORTODOXE DIN BUTENI

80 YEARS SINCE THE BUTENI ORTHODOX CHURCH WAS SACRED

Corina VAȘCA

**Facultatea de Psihologie și Științe ale Educației
Universitatea de Vest „Vasile Goldiș” din Arad**

Abstract:

Once the Romania Mare (Great Romania) was created by the union act that took place on the 1st of December 1918, the Romanians from Transylvania were looking for equality on every account with other nations. Buteni's archpriest at the time Florian Roxin (1913 - 1930), the leader of Romanians' delegation in Alba-Iulia, great nationalist defender and one of Vasile Goldis's collaborators, is planning to establish a church in order to transfer the orthodox center at the same location as the administrative center of the village.

With the support of the orthodox Christians and of Vasile Goldis - Minister of Culture for a short period - archpriest Florian Roxin, himself senator at the time, manages to build between 1927 - 1929 the greatest Orthodox Church in the county.

The sanctification took place on the 10th of November 1929 and it was carried on by dr. Grigorie GH. Comsa, Arad's bishop, with the participation of the most well-known clerical and administrative personalities, headed by the great patriot Vasile Goldis.

There were present priests and residents from neighbored villages, representatives of the Catholic Church from Buteni, even a few Baptists, round about 10.000 people, which glorified God through the sound of bells, psalms and prayers.

Key words: *Great Romania, the union, development, archpriest, Orthodox Church*

Cuvinte cheie: *Marea Unire, dezvoltare, preot, Biserica Ortodoxă*

BISERICA. Primul lucru ce-ți oprește privirea când te apropii de centrul comunei e frumoasa și monumentală clădire a Bisericii ortodoxe, construcție asupra căreia ne vom opri o clipă gândul, nu atât ca exterior, cât ca interior.

Construcție nouă din anii 1927-1929, linia ei exterioară urmează cu mici modificări, plus lipsa turlei principale, planul obișnuit al bisericilor ortodoxe, pline de acea eleganță și duioșie, am putea spune, ce apropie. Deosebirea esențială o simți însă atunci când intri înăuntru. De unde la majoritatea bisericilor noastre există o diferență între măreția exteriorului și spațiul mic al interiorului, la biserica din Buteni ca și la catedrala din Arad, interiorul are aceeași perspectivă de măreție ce-ți lasă sufletul să alerge și să se înalțe. În interiorul bisericii din Buteni, nimicnicia nu o simți în raport cu persoana ta, ci cu măreția și puterea Dumnezeirei, astfel că îngenunchierea în această biserică depășește gestul devenit oarecum obligatoriu, transformându-se într-un gest reflex spre care te îndrepti ca să-ți mărturisești smerenia în fața unei forțe pe care o accepți fără să o discuți. Iar această biserică, unde exteriorul se armonizează atât de frumos cu interiorul, desigur că nu poate fi decât tot opera unor oameni la care gândirea se armonizează cu fapta” [1]

Această biserică a continuat misiunea bisericii vechi, care se ridică pe locul unde este la ora actuală clădirea Casei Culturale, devenită neîncăpătoare, departe de centrul administrativ al comunei.

La venirea guvernului generalului Averescu, Vasile Goldiș ajunge ministrul Cultelor, iar protopopul Roxin devine senator. Se rezolvă astfel obținerea locului dorit, în 14 august 1927, ca și un ajutor de un milion de lei (o sumă foarte mare la acea vreme), acordat de guvern Parohiei Ortodoxe Buteni cu scopul zidirii bisericii. Planul și devizul clădirii s-a ridicat la valoarea de 4,3 milioane de lei, proiectul fiind făcut de arhitectul Conrad Richter din Timișoara, care va conduce desfășurarea lucrărilor efectuate împreună cu inginerul Toth. A fost semnată autorizația de construcție în 18 august 1927, iar în 28 august 1927 este pusă și sfințită piatra fundamentală, de către episcopul dr. Grigorie Comșa. Lucrările se vor desfășura într-un ritm rapid, chiar nesperat. Acestea au fost executate de antreprenorul și arhitectul Conrad Richter în antrepriză proprie.

În după masa zilei de sâmbătă s-a ținut ultima slujbă divină în biserica veche. La sfârșitul Sfintei Vecernii, părintele protopop al Protopopiatului Buteni, Florian Roxin, a rostit ultima predică în această biserică, în care a mulțumit Bunului și Milostivului Dumnezeu că i-a învrednicit să ducă la bun sfârșit lucrarea și de a trăi aceste mișcătoare clipe din această măreață și istorică zi.

Actul sfințirii s-a săvârșit în ziua de duminică, 10 noiembrie 1929, o zi senină, plină de lumină. A fost cel mai mare și însemnat eveniment pe care l-a avut parohia în secolul al XX-lea. Sfințirea a fost săvârșită personal de vrednicul vlădică de pie memorie, dr. Grigorie Gh. Comșa, înconjurat de consilierii eparhiali Mihai Păcățean, dr. Gheorghe Ciuhandu, arhimandritul Policarp Morușca, stareț al sfintei mănăstiri Hodoș-Bodrog și primul episcop al românilor din America, unde a înființat "Vatra Românească", sediu de primire și întâlnire al românilor. Consilierii eparhiali Dimitrie Muscan, Ioan Georgia, Vasile Goldiș, la acea dată secretarul Consistoriului Eparhial din Arad, profesorii Academiei Teologice din Arad în frunte cu dr. Teodor Botiș, corul „Armonia” al Catedralei Arad și al orașului Arad, cor mixt format din intelectualii orașului. Corul era dirijat de profesorul de muzică al Academiei Teologice, Atanasie Lipovan și fiul său, profesorul de muzică, Ioan Lipovan. Acesta a dat răspunsurile la actul târnosirii și la Sfânta Liturghie Arhierescă. Credincioșii din localitățile din jur, ca și cei veniți de la distanțe mai mari cu trenurile, sosiseră de-dimineață.

S-a înconjurat biserica de trei ori și s-au făcut trei opriri, la care s-au citit cele trei Evanghelii speciale. După a treia înconjurare, soborul clerical s-a oprit în fața bisericii (apus), unde Prea Sfinția Sa a citit rugăciunea intrării în biserică. Urmează târnosirea Sfântului Prestol, cu spălarea Sfintei Mese, așezarea Sfintelor Moaște. Preoții cântă tot timpul „Sfinților Mucenici...”. Interiorul bisericii era arhiplin. Mulți au rămas să asculte Sfânta Liturghie afară, în piața din fața bisericii.

Prea Sfinția Sa a luat loc în „tronul arhieresc” și a urcat treptele amvonului ctitorului de bază al bisericii noi, protopop Florian Roxin, spre a prezenta raportul asupra Parohiei Buteni. Acesta a cuprins realitatea parohiei cu familia, suflute, fluctuația religioasă, după care a trecut la expunerea pe larg a momentelor parcurse pe drumul zidirii unei noi biserici până la momentul de față. A cuprins raportul toată lupta, devotamentul și râvna depusă de clerul și credincioșii parohiei. A prezentat mulțumiri tuturor celor ce au sprijinit efectiv sentimentele și acțiunile parohiei până când s-a ajuns la această zi măreață, a celei mai mari realizări din viața Parohiei Buteni. În fruntea acestora s-a aflat Prea Sfinția Sa, Părintele episcop al Aradului dr. Grigorie Gh. Comșa, Mulțumește apoi domnului Vasile Goldiș, fost ministru al Cultelor, prieten al comunei Buteni în trăire de neam românesc și duh ortodox. Mulțumește credincioșilor din Buteni care au dus greul luptei și al cheltuielilor, asigurând partea materială. În fruntea credincioșilor i-a numit pe ctitorii materiali, care cu risc de a-și pierde bunurile, au girat împrumutul de un milion de lei necesar terminării construcției pe care îi cităm în ordinea vârstei: Petru Funață, Gheorghe Ruja, Petru Bejan, Teodor Perva și Teodor Burza. Ctitorii spirituali sunt Prea Cucernicia Sa, protopop Florian Roxin, Vasile Goldiș și parohii locale Ioan Cosma și Iuliu Bodea.

La rândul său, Prea Sfinția Sa a urcat pe amvonul bisericii, înconjurat fiind de soborul preoțesc și a rostit cuvântul de învățătură creștină. Predica a fost adecvată momentului respectiv. Vibrantă, mișcătoare, măreață în belșugul dumnezeieștilor învățături biblice, ascultată de cei în jur de zece mii de oameni prezenți.

Concluzii

După Marea Unire din 1 decembrie 1918, România a luat avânt de dezvoltare în toate domeniile. Protopopul Florian Roxin își propune zidirea unei biserici catedrale în mijlocul centrului administrativ al comunei.

Și prin construirea acestei biserici, comuna Buteni, prin poziția creată de existența protopopiatului, a tribunalului, prin aportul economic, social, cultural și artistic a influențat și impulsionat viața românească a satelor și a parohiilor de pe valea Crișului Alb, atât ca orientare politică în timpul stăpânirii Austro-Ungariei, cât și ca model în celelalte domenii.

BIBLIOGRAFIE

- 1, Lângă Sebiș o comună mândră de trecutul ei: Buteni, în "Tribuna Română," nr. 29, 1944, 10 februarie, p. 3
- 2, Consemnări, manuscris al protopopului stavrofor Petru Bejan, numerotat pe ambele pagini